

's Werelds liefste lieveling

Natuurlijk bestaat er een top 10 van 's werelds liefste lievelingen in de schilderkunst, schilderijen die bij iedereen bekend zijn. Een top-10 van schilderijen, waarvan de reproducties of prentbriefkaarten als warme broodjes over de toonbank gaan, waarvan u de afbeelding als placemat onder uw pannenkoekenbord aantreft, of als deksel op allerlei onpraktische doosjes. Als het een werk betreft dat werd aangekocht door een particuliere koper, dan wordt diens naam vaak niet eens bekend gemaakt om te voorkomen dat het originele werk in een kluis opgeborgen moet worden om de diefstalpremie nog enigszins binnen de perken te houden. Behoort het werk tot een museale collectie, dan krijgt het vaak zijn persoonlijke beschermengel in de vorm van een stoere suppoost, voorzien van walkietalkie en schadebeperkende redmiddelen als 'eerste hulp bij aanvallen'. Het wordt gekoesterd. Heeft het kunstwerk eenmaal die status bereikt, dan zorgt het zelfversterkend effect van reclame-uitingen en publiciteitsstunts er wel voor dat deze waardering ook zo blijft. Het enige wat de waardering van het werk dan nog een dodelijke duikvlucht kan geven is de toeschrijving aan een *andere* dan de vermeende beroemde kunstenaar. Een 'echte' Rembrandt bijvoorbeeld die van zijn voetstuk valt, dat is voor iedere mu-

seumdirecteur de nachtmerrie van zijn leven. Uiteindelijk is en blijft waardering natuurlijk een kwestie van persoonlijke smaak, maar het is echt niet zo gemakkelijk om je aan een algemene smaak te onttrekken. Een echt topwerk roept trouwens bij iedereen wel iets op, het laat weinig mensen onberoerd. Het werk heeft dan definitief de status van meesterwerk gekregen. De titel 'meester'-werk kunt u vaak ook in letterlijke zin opvatten, zeker in het verleden waren schilders vrijwel altijd van het mannelijk geslacht. Musea worden vaak bekend door de meesterwerken die zij bezitten ('hoe heet nou toch ook alweer het museum waar de Mona Lisa hangt') en grote musea scoren met hun publiekslievelingen grotere bezoekersaantallen dan regionale musea die vaak werk hebben van zogenaamde 'kleine meesters'.

Tot zover zult u het met mij eens zijn. Maar nu dan die top-10 zelf. Dan komt de aap uit de mouw: ik weet eigenlijk helemaal niet of er wel een officiële lijst van 'liefste lievelingen' is. Natuurlijk is er een lijst van de meest dure aankopen en een lijst van de best verkopende kunstenaars, maar een lijst van publieklievelingen? Wie zou het aandurven die op te stellen? En wat zijn de criteria: toch niet die verkochte ansichtkaarten en placemats? En hoe gaan we tellen: numeriek van

gen (in de schilderkunst)

1 tot 10 of nemen we, als compromis, de alfabetische volgorde van de kunstenaarsnamen?

Maar ondershands en officieus kan ik wel vast een beginnetje met die lijst maken. De Mona Lisa moet erop, van Leonardo da Vinci, en de Sixtijnse kapel, van Michelangelo. We tellen dit ensemble voor het gemak maar als één werk van één hand, hoewel de problemen daar al beginnen. De Zonnebloemen van Van Gogh, maar welke dan, want hij schilderde er wel een hele hoop. 'De aardappeleters' zetten we er toch niet, hopelijk – of vloek ik nu teveel in de kunstkerk?! De Guernica van Picasso, de Stanze van Rafaël in de Vaticaanse Musea, de Pietà van Michelangelo (welnee, die gaat eruit, dat is geen schilderij maar een beeldhouwwerk ...). Nemen we van onze Johannes Vermeer 'Het meisje met de parel' of een ander juffertje in een licht erotische situatie of toch 'Gezicht op Delft'? Ik ga door met Gustav Klimt en 'De Kus', Velasquez met 'Las Meninas', en met 'La Primavera' van de Florentijn Botticelli. Er moet natuurlijk een Goya op (de aangeklede of de blote 'Maya', toch één van de twee naakten uit

de klassieke Spaanse schilderkunst) en Monet met een 'Waterlelie'. En natuurlijk een Picasso en een Toulouse l'Autrec, een Dali en een Degas, 'De pijp' van Magritte ..., maar bovenal natuurlijk: onze Rembrandt met 'De Nachtwacht'.

De Nachtwacht van Rembrandt van Rijn

U kent allemaal het werk als 'De nachtwacht', maar de officiële titel luidt anders, namelijk 'Het korporaal-schap van kapitein Frans Banninck Cocq en luitenant Willem van Ruytenburch'. Rembrandt schilderde het reusachtige doek (363 x 438 cm) in 1642. Hij is dan 36 en op het toppunt van zijn roem, hoewel zijn werk niet gekocht werd door het stadhouderlijke koppel Frederik Hendrik en Amalia van Solms; het hof preferereert de onder de internationale elite meer gangbare klassieke stijl. 1642 is ook het jaar waarin zijn vrouw Saskia sterft, ze is 30 en hun zoontje Titus 9 maanden.

Rembrandt kreeg de (terechte) kritiek van de afgebeelden dat ze er niet allemaal even duidelijk en herkenbaar opstaan, terwijl ieder van hen daar toch een forse som voor betaalde. Het is een tamelijk ordeloze boel daar op dat doek, maar vergeet u *vooral* niet dat het een portrettengalerij is van de jonge opkomende elite van Amsterdam. Van Amsterdam? Terwijl de man naast de in het deftige donkere pak gestoken kapitein Frans Banning Cocq, de man in het prachtige goudbrokaten pak, luitenant Willem van Ruytenburgh, Heer van Vlaardingen is?

Zo valt er, altijd weer, zeker over de publiekslievelingen een kleurrijk verhaal te vertellen. Wat vindt u van mijn longlist? Zit uw lievelingsschilderij erbij? Of ziet uw shortlist er heel anders uit? In beide gevallen is het misschien voor u en uw congresgangers wel eens interessant over deze werken en namen meer te zien en te horen...?!

'Het korporaal-schap van kapitein Frans Banninck Cocq en luitenant Willem van Ruytenburch', beter bekend als 'De Nachtwacht'

Voor meer informatie of het boeken van een spreekbeurt van drs. Willy Atema kunt u mailen naar: willyatema@speakersacademy.eu